

15. Movius H.L. Early man and pleistocene stratigraphy in Southern and Eastern Asia // Papers of Peabody Museum of American Archeology and Ethnology. – Vol. 19, № 3, 1944. – P. 68.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАСІДАННЯ ШКІЛЬНОГО КЛУБУ "ЮНИЙ КІНОЛОГ"

Гуріненко Н.О., Пескун С.П.

Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка

Останнім часом у багатьох школах набула широкого застосування така форма позаурочної діяльності учнів, як шкільні клуби. Шкільний клуб — це місце зустрічі однодумців, захоплених однією ідеєю, це могутній засіб зміцнення шкільного колективу. До складу шкільного клубу можуть входити діти різних вікових категорій, учителі, які спрямовують діяльність цієї шкільної організації. На нашу думку, в даний час така форма позакласної роботи є найбільш жвавою, захоплюючою і може значно сприяти навчальному і виховному процесам. Вважаємо, що однією із найбільш цікавих ідей для створення шкільного клубу може бути любов дітей до домашніх тварин, зокрема кішок і собак. Тематика занять у клубах може бути найрізноманітніша. Але головною умовою, звичайно, є безпосередня участь дітей у підготовці всіх заходів.

Багато школярів мають вдома або хочуть мати вірних друзів людини — собак. Інтерес до цих представників ряду хижих звірів надзвичайно великий. Значна кількість літератури, теле- і радіопередачі, здається, повинні задовольнити потребу дітей у знаннях про цих вірних супутників людини, але практика показує, що лише живе спілкування, увага до цього питання з боку вчителя дає значні результати.

Шкільний клуб "Юний кінолог" може об'єднувати школярів V-XI класів. Перевагу, звичайно, краще віддавати дітям старшого віку. Заняття можна проводити 1 раз на місяць за слідуною тематикою:

1. Організаційне заняття. Анкетування членів клубу "Юний кінолог".
2. Людина знаходить друзів (загальні відомості про кінологію, цікава інформація про собак, їх значенню в житті людини).
3. Службові собаки — вірні помічники людини.
4. Собаки — мисливці.
5. Декоративні породи собак.
6. Як правильно доглядати за четвероногим другом.
7. Собаки — герої літературних творів, кінофільмів, живопису.
8. Як вибрати собаку? Виступ спеціаліста-кінолога.
9. Відвідання міської чи районної виставки собак. Підведення підсумків роботи клубу.

Розглянемо методику проведення заняття клубу "Юний кінолог" на те-

му: "Людина знаходить друзів".

Мета: розширити знання учнів про собак — представників ряду хижих ссавців, їх походження, значення в житті людини. Познакомити з різноманітними породами собак. Виховувати у дітей широкий інтерес до оточуючої природи, гуманне ставлення до тварин, доброту, людяність, відповідальність за свої вчинки.

Методи та методичні прийоми: бесіда, розповідь учителя, розповідь учнів, дискусія, робота з науковою та художньою літературою.

Обладнання: таблиці про походження та одомашнення собаки, схема "Місце собаки серед представників ряду хижих ссавців", наукова та художня література.

Тривалість заняття — 1 година.

Перед початком заняття вчителю слід зібрати роздані попередньо анкети членів шкільного клубу "Юний кінолог". Питання, включені до анкети, можуть бути такими:

1. Ім'я та прізвище учня, клас, вік.
2. Як давно ти цікавишся питаннями кінології?
3. Чи є у тебе вдома четвероногий друг? Його ім'я, вік. Хто доглядає за ним?
4. Які книги про собак ти читав?
5. Як ти ставишся до бездомних тварин?

Саме анкетування допоможе визначитися з тематикою подальших засідань, окреслить основні інтереси дітей, рівень їх знань та готовності сприймати матеріал.

Для проведення заняття "Людина знаходить друзів" учителю краще підібрати собі помічників із старших школярів, підготувати виставку літератури, кольорових листівок та фотографій із зображеннями різних порід собак, сценок, що ілюструють різну поведінку цих тварин. На видному місці можна вивісити плакат зі словами французького професора Боссе: "По твоєму ставленню до собаки я дізнаюся, яка ти людина".

Заняття розпочинається вступним словом учителя:

"Ми зібралися сьогодні, щоб з'ясувати дуже важливі питання про місце і роль собаки у житті людини. Взаємовідносини між людиною і собакою виникли дуже давно, але і зараз хвилюють нас, змушують замислитися над багатьма нашими вчинками. Собака не лише звір із ряду хижих ссавців, це, перш за все, — наш найвірніший і найперший друг.

Люди дуже різні. І по-різному вони ставляться до собак. Одні просто їх не помічають. Інші бачать у них лише рабів, що так чи інакше полегшують наше життя. І якщо такі люди турбуються про собак, то лише тому, що отримують від цього вигоду. Є люди, які не люблять собак. З різних причин; наприклад, їх дуже налякав собака в дитинстві. Це нелюбов виправдана. Але немає і не може бути виправдань у егоїстів, міщан, які взагалі не розуміють, як можна безкорисливо любити чотириногу істоту, від якої нічого не отримувати. Дуже страшно, якщо такі люди пропагують своє ставлення. Від цього

один крок до жорстокості.

Історія пам'ятає, як у Фашистській Німеччині виховували із підлітків майбутніх солдатів-убивць. Молодчикам із гітлерюгенда давали вирощувати цуценят. І ось коли собака виростав, прив'язувався до свого господаря, а він - до нього, майбутньому есесівцю вручався пістолет, яким він привселюдно повинен був застрелити свого собаку. Це був екзамен. Екзамен на жорстокість. Та фашистські виродки - це не людство. Людство в цілому - мудре і добре. Доказ цього - мільйони собак, що живуть на землі поряд з людиною.

Спеціалісти визначили: за своє життя людина може прочитати то десяти тисяч книжок. Але, щоб зібрати і прочитати все, що написано про собак, не вистачить і сотні людських життів. Про собак написані поеми і дослідження, наукові роботи, а також повісті і новели, навіть романи. Немає такого культурного народу, який би не мав своєї кінологічної літератури. Немає, мабуть, жодного визначного письменника, який би хоч кілька рядків не присвятив собакам. І нарешті, вищим виявом любові людства до цих тварин є численні пам'ятники, що поставлені собакам у багатьох куточках Землі.

Далі вчитель а надає слово учням, що підготували цікаві розповіді про собак. Особливу увагу при підготовці цього матеріалу слід приділити питанню про поведження собак, процес їх одомашнення. Археологічні знахідки, що проливають світло на походження цих супутників людини, мають вік 6-Ю тисяч років. Цікавий доказ того, що собаки були одомашнені дуже давно, наводить вчений-лінгвіст Н.Я. Марр. Саме слово "собака" в багатьох мовах набагато старіше, ніж слова, що називають диких родичів собаки. Давня людина спочатку знайшла ім'я своєму чотириноговому другу. А диких хижаків (левів, вовків) вона називала "великими собаками", лисиць - "маленькими собаками". Лише через багато віків ці хижаки отримали свої власні імена.

Учні наводять цікаві факти про центри одомашнення собак - Індію та Малу Азію, про найдавніші породи та ставлення до собак у Стародавньому світі та середні віки. Так, у давньому Єгипті вони вважалися священними тваринами, не менше любили їх у Давній Греції і Римі. Про собак писали вчений Арістотель і поет Вергілій, великий Гомер описує улюблену собаку царя Одиссея — Аргоса. Відомо, що, собаки виконували вже тоді не тільки охоронні функції, вони брали участь у битвах нарівні з вошами. Так, у війську Олександра Македонського існували цілі військові підрозділи собак.

Важливо, щоб, підсумовуючи розповіді дітей, учитель пояснив особливе значення собак в історії людства. Недарма великий вчений І.П. Павлов говорив, що собаки "вивели людину в люди". Яку б галузь діяльності ми не розглядали, собаки завжди були поруч. Незаперечною істиною звучать слова українського письменника М.М. Коцюбинського про те, що собака "за довгий строк життя біля людини ... надбав щось від людської душі".

Учнім VII класів, які вже добре знайомі з собакою - об'єктом вивчення зоології, можна запропонувати підготувати повідомлення про особливості поведінки собак, дев'ятикласникам — про значення цих тварин для експериментальної медицини та роботи І.П. Павлова, його надзвичайно гуманне,

добре ставлення до піддослідних тварин.

Велика кількість інформації про собак міститься в літературі, як науково-популярній, так і художній. Після виступів учнів з повідомленнями можна запропонувати дітям переглянути невелику виставку таких книг. Для першого знайомства слід порадити прочитати книгу І.Акімушкіна "Мир животных", Ю.Дмитрієва "Людина і тварини" та ін.

Для поживлення ходу заняття можна провести дискусію про ставлення людини до своїх чотириногих друзів. Важливо, щоб діти висловили свої думки, розповіли про своїх вихованців, як вони ставляться до них, яке місце в їх житті займають ці тварини. Значну роль в успішному проведенні засідання клубу відіграє виставка малюнків, фотографій, репродукцій із зображеннями собак. Краще підібрати ілюстрації, що познайомлять дітей з різноманітними породами. Поруч можна дати короткі анотації, наприклад: "Кавказька вівчарка. Колір сірий, бурий, палевий, з маскою чи без неї, зріст до 75 см. Добрі охоронці та пастухи".

Великий інтерес викличе також виставка рефератів про пам'ятники собакам: сенбернару Баррі у Швейцарії, Бальту в одному із парків Нью-Йорку, їзовим собакам, залишеним на зимівлі вченими, — в японській Осаці, собаці-поводирю — у Берліні, піддослідним собакам І.П.Павлова під Санкт-Петербургом і багатьом іншим, які, за словами Ч.Дарвіна, є "люблячі нас більше, ніж самих себе".

Під час проведення наступних засідань клубу "Юний кінолог" важливо використовувати різноманітні форми роботи з дітьми, висвітлювати діяльність клубу у шкільній біологічній газеті, періодично випускати свій бюлетень.

Наприклад, дуже цікаво можна представити матеріал на тему "Як вибрати собаку", підібравши корисні поради з книги Конрада Лоренца "Людина знаходить друга". Середній та старший шкільний вік надзвичайно чутливий до художніх творів, героями яких є тварини. Собаки в цьому відношенні - найпопулярніші об'єкти у світовій літературі. Тому вчителів неважко буде підібрати матеріал для відповідного заняття клубу, причому, надавши перевагу високоморальним, просто чудовим творам Л.Толстого, О.Купріна, А.Чехова, В.Біанкі, Г. Троєпольського.

Не меншим інтересом у школярів користується ще один представник хижих ссавців - домашня кішка. Це зрозуміло, адже, як відмічає відомий австрійський зоопсихолог Конрад Лоренц:

"Кішка — найбільш горда і найбільш чесна із наших домашніх тварин". Один із найдавніших супутників людини, ця тварина стала окрасою нашого життя, приносить як естетичну насолоду, так і велику практичну допомогу у боротьбі з шкідливими гризунами. Видатні біологічні та отологічні особливості кішки зробили її об'єктом детальної уваги як з боку вчених, так і просто любителів. Останніх багато серед школярів. Саме тому вчитель біології, об'єднавши цих дітей навколо себе, може вирішити цілий ряд як навчальних, так і виховних завдань.

Показово, що через таку форму занять вирішується головна задача вчителя-біолога - викликати інтерес до вивчення живої природи. Від любові, бажання дізнатися про особливості конкретної тварини, більшість дітей відкриває для себе навколишній світ, вчиться любити його і по-господарському, а не по-варварському використовувати.

РОЗУМІТИ ТВАРИН, ЩОБ ЖИТИ В ГАРМОНІЇ

Малаканова Л.В.

Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка

Дуже часто, спостерігаючи за поведінкою і життям тварин, ми дивуємося наскільки досконалими створила їх природа, наскільки доцільна їх поведінка, гармонійні стосунки з оточуючим середовищем. Ми намагаємося дбати про тварин, які живуть з нами, вважаючи, що ця турбота полягає в тому, щоб нагодувати тварину і дати їй притулок. А чи дбаємо ми про душу тварини?

“Душа тварин” – це одна з найскладніших загадок життя, яку з давніх давен розгадує людина. Чи однакові душі у тварин і людей? А думають і відчують тварини так само як людина чи ні? Чи можуть тварини міркувати, зважувати свої вчинки як це робить людина? В залежності від того, як людина відповідала на ці питання, вона так і ставилася до тварин. Якщо людина робила висновок, що розум, хитрість, хоробрість тварин у деяких випадках перевершують людські, вона одухотворювала, олюднювала тварин або навіть вважала їх вище себе, обожнювала, роблячи предметом свого релігійного культу, молилася їм, приносила пожертви, споруджувала на їх честь храми і скульптури. Так, у Стародавньому Єгипті павіан вважався священною твариною, що уособлювала бога Тота [3,42].

Древньогрецькі філософи за чотири століття до нашої ери створили вчення про мімесис. Стверджуючи, що тварини були першими вчителями людини з різних ремесел, з сільського господарства. Демокріт писав, що від тварин людина шляхом наслідування навчилася найважливішим справам (в'язати, прясти, будувати житло, співати). А стародавні римляни були переконані, що люди навчилися у тварин і деяким лікувальним прийомам. Ще й досі існує думка, що бобри і мурахи вищі в розумовому і етичному відношенні від людини.

Питання про “душу” тварин цікавили мудреців стародавньої Греції і східних мислителів і вже тоді виникли два діаметрально –протилежні погляди на душевне життя тварин. Одні мислителі намагалися наблизити тварин до людини, прирівняти їх за душевними якостями, інші, навпаки, вважали їх незрівняними. Бачили неподоланну прірву між ними. Це були дві крайнощі в розумінні особливостей “душі” тварини: антропоморфізм (олюднення) і автоматизм (біоавтомати). В першій половині XVII століття французький